

TALVISOTA KUHMOSSA

9.ELÄINLÄÄKINTÄKOMPPANIAN SOTAPÄIVÄKIRJA SUOMUSSALMEN JA KUHMON RINTAMALTA

Alkuperäisestä sotapäiväkirjasta luettavaan muotoon muokannut

Matti Halonen 2014

P 3540**9.ELK****Sotapäiväkirja****23.12.39 – 13.3.40**

- 23.12.1940 14.00 Komppania sai marssikäskyn.
- 14.30 Komppania lähti majoituspaikastaan Ruotsalaiselta keskikoululta Lyötylle, missä kuormauksen piti alkaa klo 15.00, mutta juna saapui vasta klo 18.00.
- 18.30 Kuormaus alkoi.
- 20.30 Kuormaus päättyi. Siihen nähden, että hevosia kuormattiin luultavasti ensimmäistä kertaa ja miehistö oli suurimmaksi osaksi aivan kuormaukseen totumatonta, sujui se hyvin. Hevosia oli kuormattuna 105 kappaletta.
- 24.12.1940 01.15 Pääsimme lähtemään Oulusta vasta yöllä.
- 06.15 Juna saapui Kiehimään, missä ensin joimme aamuteen. Ensin purki Avar.K ja Tal.K, joten komppaniamme pääsi purkamaan vasta viimeisenä noin klo 09.30. Purkamisen aikana, isoimman osan hevosista ollessa vielä vaunuissa, annettiin ensimmäinen ilmahälytys. Veimme puretut hevoset metsään, samoin ajoneuvot. Hälytys kesti noin tunnin ajan, jonka jälkeen pääsimme jatkamaan purkamista.
- 09.30 Komppanian päällikkö, kornetti Pettilä oli lähtenyt majoitustiedusteluun Puolangalle klo 09.30, mukana eläinlääkäri Kantola.
- 12.30 Purkaus päättyi. Vaunujen puhdistamisen ja kolonnan marssijärjestykseen saattamisen jälkeen, antoi kolonnan johtaja kornetti Ojanen liikkeellelähtö käskyn.
- 13.30 Kolonna lähti liikkeelle. Kolonnaan oli liitetty AVar.K:n ja Tal.K:n kuormastot, sekä 15 miestä Tal.K:sta, kuljettamaan komppanioidensa varikkohevosia. Ensimmäisenä tavoitteena oli Kotilan kylän Alatalo, jonne matkaa oli 21 km. Tie oli aurattuna, mutta keli oli kireä, pakkasta noin 26 astetta. Marssinopeus oli noin 4,5 km tunnissa. Miehet olivat tottumattomia irtuhevosten kuljetukseen.
- 18.00 Saavuimme tavoitteeseen, jossa heti majoituimme ja ruokailimme. Hevosille oli osaksi sisä-, ja osaksi ulkomajoitus. Miehillä oli tyydyttävä sisämajoitus. Rehut kuljettiin komppania mukanaan ja hevosten juomavesi otettiin kaivosta. Rehun kulutus oli normaalia suurempi, ulkomajoituksesta johtuen. Oli järjes-

tettävä ylimääräisiä syöttöjä. Pakkasen yhä kiristyessä oli hevosia pakko jaloitella yön aikana.

- 25.12.1939 05.00 Herätys, jonka jälkeen hevosten juottaminen ja ruokinta.
- 07.00 Aamutee, jonka jälkeen valmistautuminen marssille.
- 08.30 Liikkeelle lähtö.
- 11.00 -12.30 Ruokailu, hevosten juottaminen ja ruokkiminen Valkissa, jonka jälkeen jatkoimme matkaa, tavoitteena Väyrylän kylän kansakoulu.
- 15.30 Saapuminen Väyrylän kylän kansakoululle. Sekä miehille, että hevosille oli hyvä sisämajoitus.
- 18.00 Ruokailu. Rehuja olimme pakotettuja ottamaan taloista, koska ulkomajoituksesta ja pakkasesta johtuen rehun kulutus matkalla oli ollut laskettua suurempi.
- 26.12.1940 09.00 Hevosten ruokkimisen jälkeen jatkui marssi kohti tavoitettamme Puolangan kirkonkylää. Hevosten juottaminen matkalla suoritettiin erästä ojasta.
- 14.00 Saavutimme tavoitteen. Miehistö ja hevoset majoitettiin heti. Komppanian päällikkö suoritti miesten ja hevosten tarkastuksen, jolloin hän totesi, että sekä miehet ja hevoset olivat hyvässä kunnossa. Paleltumisia ei ollut tapahtunut. Hevoset olivat hyvässä kengässä.
- 21.00 Kuljetusjoukkue jatkoi matkaansa Yli-Näljängälle.
- 27.12.1939 Majoituksen järjestelyjä ja tallien tekoa.
- Komppaniaan kuului eläinlääkintähenkilöstöä:
- 3 eläinlääkäreä
 - 4 eläinlääkintäautoa
 - 4 lääkintäkorpraalia
- Eläinlääkintä varusteita:
- Sairastalleja
 - Lääkintälaatikot 1, 2, 3, ja 4
 - Sidoslaatikot 1 ja 2
 - Hoitovälinelaatikot 1 ja 2
 - Instrumenttilaatikko n:o 7
 - Valaistusvälinelaatikko
 - Tallikalustolaatikko
 - Laatikko 3 a
 - Kirstut I jall
- Kuljetusjoukkue:
- Laatikko 3 a
 - Kirstut I ja II
 - Varustus B-laatikko
 - Eläinlääkintäsäkki laitteineen

Varikkojoukkue:

Laatikko 3 a
Kirstut I ja II

Jokaisella eläinlääkärillä ja eläinlääkintäupseerilla on satulalaukku ja jokaisella eläinlääkintä aliupseerilla on eläinlääkintä aliupseerin selkäreppu.

28.12.1939		Sairastallien tekoa.
29.12.1939		Varusteiden ja kiväärien puhdistusta ja kuntoon laittoa sekä tarkastus. Sairastallien tekoa jatkettiin.
30.12.1939		Sairastallien teko. Sama miehille.
31.12.1939		Sairastallin tekoa ja pakkopilttuun valmistamista.
1.1.1940		Komppanian päällikkö sekä eläinlääkäri Kantola lähtivät Perangalle sotasaalishevosia tarkastamaan. Mukana seurasi kolme autoa ja sotamiestä.
2.1.1940		Varikkotallin tekoa ja sairastallin valmistamista.
3.1.1939		Sairastallin tekoa. Osa miehistä oli hakemassa sotasaalishevosia.
4.1.1940	11.00	Sotasaalishevoset tulivat, yhteensä noin 200. Juuri kun hevoset oli saatu metsässä olevaan aitaukseen, tuli yllättäen vihollisen lentokone kylän yläpuolelle. Hälytyksiä ei ehditty antaa. Ampui konekiväärillä, mutta vahinkoja ei tullut.
	15.00	Annettiin toin ilmahälytys, mutta koneita ei kuulunut.
5.1.1940		Hevosten puhdistamista. Miehistön sauna. Kova pakkanen, - 34 astetta.
6.1.1940		Sotasaalihevosten merkintää. Pakkanen jatkuu.
7.1.1940		Jatkettiin sotasaalishevosten merkitsemistä ja tarkastettiin niiden kuntoa.
	18.00	Kersantti Hänninen lähti kuljettamaan hevosia Vaalan asemalle ja sieltä edelleen Mikkeliin. Hänellä oli mukana ELK:sta kaksi autoa ja kaksi sotamiestä sekä noin 80 työvelvollista. Joitakin hevosia piti lopettaa huonon kunnan takia.
8.1.1940		Sirpalesuojien tekoa. 1+5 komennettiin Hyrynsalmelle tohtori Kantolan käyttöön.
9.1.1940		Majahautojen kaivamista. Yksi aliupseeri ja kuusi sotamiestä komennettiin viemään varikkohevosia Näljängälle.
10.1.1940		Piti olla palkkapäivä, muuta ei ollut tullut asetusta maksuunpanosta, piti odottaa uusia määräyksiä. Ei erikoista.
11.1.1940		Teltanteko harjoitus, johon osallistui paikalla olevat aliupseerit ja miehet. Näljängältä palasivat sinne komennetut 1+6 miestä. Yksi aliupseeri ja yksi sotamies komennettiin seitsemän työvelvollisen kanssa viemään hevosia Kiehimään.
12.1.1940		Kaksi aliupseeria ja 16 miestä komennettiin viemään 34 varikkohevosta Piispa-

järvelle. Neljängältä oli otettava lisää kahdeksan hevosta.

- 13.1.1940 Varusteiden kuntoon panoa. Illalla samaa. Yksi aliupseeri ja 16 miestä palasi komennukselta mukanaan kolme suomalaista ja 15 sotasaalishevosta.
- 14.1.1940 Kiväärien puhdistus ja tarkastus.
- 12.00 Komppania meni kirkkoon. Yksi aliupseeri ja kymmenen miestä lähti Hyryn-salmelle tohtori Kantolan käyttöön.
- 15.1.1940 Sotasaalishevosten merkintää. Yksi aliupseeri ja seitsemän miestä palasi mukanaan 21 sotasaalishevosta. Kaksi hevosta oli täytynyt jättää taloihin huonon kunnan takia. Kova pakkanen, - 40 astetta.
- 16.1.1940 Sotasaalihevosten merkintää. Komppania sai kuljetusauton.
- 17.1.1940 Kova pakkanen. Varusteiden kuntoon laittamista. Kornetti Ojanen Näljängältä tuli komppaniaan.
- 18.1.1940 Komppanian vääpeli lähti Näljängälle. Kornetti Ojanen komennettiin 9.DE:n käskystä 9.D esikuntaan. Samoin kaksi sotamiestä, jotka olivat Näljängällä eksyneet rintamajoukoista. Kolme sotasaalihevosta tuli Näljängältä. Yksi aliupseeri ja yksi mies lähetettiin hevosia viemään Suomussalmelle. Sotamies Katajamäki lähetettiin Kemin sotilaspiirin komissioniin.
- 19.1.1940 Varusteiden kuntoon laittoa.
- 22.00 lähti 1+1+5 majoitustiedusteluun Sotkamoon.
- 22.00 Kuljetusjoukkue palasi Näljängältä.
- 20.1.1940 05.00 Kolme sotilasta lähti lomalle. Aamupäivällä aloimme kuormata rekiä. Sitä jatkui aina klo 15.00 saakka.
- 16.00 Ruokailu
- 17.00 Komppanian päällikkö antoi marssikäskyn. Pakkasta – 30 astetta. Kolonnan kuljettua noin 2 km oli marssitauko, jolloin komppanian päällikkö tarkasti hevoset ja ajoneuvot sekä valjaat. Hevoset olivat hyvässä kengässä ja valjaat kunnossa. Kuljetusautomme, joka oli aikaisemmin lähtenyt Puolangalle, sen tapasimme ojassa. Kolonna pysähtyi siksi, kunnes auto oli saatu taas tielle. Ensimmäiseen tavoitteeseen Väyrylän kylään tulimme klo 21.25. Tänne oli kirkolta matkaa 20 km. Väyrylässä yövyimme, missä miehillä ja hevosilla oli lämmin tila.
- 21.1.1940 04.30 Lähtö Väyrylästä.
- 07.30 Hevosten juotto.
- 08.30 Saavuimme Törmän kylään, jonne Väyrylästä oli matkaa 22 km. Täällä olimme päivän, koska oli hyvä lentosää.
- 17.20 Liikkeelle lähtö, tavoitteena Kiehimän asema, jonne oli matkaa 23 km.

- 20.35 Saapuminen tavoitteena olleeseen Kiehimään. Marssi oli mennyt hyvin. Marssinopeus oli nyt suurempi kuin Puolangalle mennessä, noin 6 km tunnissa, mikä johtui siitä, että nyt ei ollut yhtään varikkohevosta mukana.
- Kuormaus oli ilmoitettu alkavaksi klo 21.00, muuta juna myöhästyi, josta johtuen kuormaaminen alkoi vasta klo 21.40 ja päättyi klo 23 40. Kuormaaminen sujui hyvin.
- 23.50 Juna lähti liikkeelle kohti Sotkamo.
- 22.1.1940 05.00 Juna tuli Sotkamoon Matka sujui hyvin.
- 05.10 Aloitettiin junan purkaminen.
- 07.30 Purkaminen saatiin päätökseen. Purkaminen sujui hyvin.
- 08.45 Tulimme majapaikkaamme Saponkankaalle, jonne Sotkamon kirkolta on matkaa 5,5 km. Täällä majoitettiin sekä miehet, että hevoset heti. Illalla suoritettiin majapaikkojen kunnostamista.
- 23.1.1940 Sairastallin tekoa talojen navetoista, riihistä ym. muista rakennuksista. Kaksi ”ryssän” lentokonetta kylän yläpuolella, eivät häirinneet.
- 24.1.1940 Sairastallin tekeminen jatkui. Lumisadetta.
- 25.1.1940 Sairastallin tekoa. Lumisade.
- 18.00 Kuljetusjoukkue lähti Kuhmoon. Yksi aliupseeri ja viisitoista miestä palasi komennukselta Hyrynsalmelta.
- 26.1.1940 Sairastallin tekoa ja varusteiden kunnostamista.
- 27.1.1940 Sairastallin tekeminen jatkuu. Viisi kertaa vihollisen lentokoneita kävi kylän yläpuolella. Illalla ohjelma miehille oli sama. Komppaniaan komennettiin yksi aliupseeri 9.D:n esikunnasta.
- 28.1.1940 06.30 Yksi aliupseeri ja kymmenen miestä komennettiin Kuhmoon eläinlääkäri luutnantti Anderssonin käyttöön. Sairastallin tekoa. Varikkotalleja alettiin kunnostaa. Sirpalesuojan kaivamista. Useita ilmahälytyksiä.
- 29.1.1940 Kaksi hevosta tuotiin rintamalta sairastalliin. Sairastalli ja varikkotalin tekoa. Useita hälytyksiä.
- 14.10 Komppanian vapaana olevat miehet komennettiin kirkolle tulipaloa sammuttamaan. Palo oli saanut alkunsa vihollisen pommituksesta.
- 16.30 Palattiin tulipalon sammutuksesta. Yhden viholliskoneen täytyi tehdä pakko-lasku.
- 30.1.1940 Tallin tekoa. Ei erikoista.
- 31.1.1940 Armeijan ylieläinlääkäri, eversti Talvitie, yhdessä eläinlääkintä kapteeni Aron ja eläinlääkäri luutnantti Huhtalan kanssa kävivät tarkastamassa komppanian. Ei ollut mitään erikoista huomauttamista.

Yksi aliupseeri ja viisi miestä lähti Kuhmoon hevosia hakemaan. Vihollisen lentokoneita ei näkynyt.

- 1.2.1940 Kolme hevosta tuotiin etulinjasta sairastalliin. Varikkohevosia tuotiin Mikkelistä. Kolme täydennyshevosta luovutettiin varikosta. Kymmenen siviiliin menevää tuotiin varikolle.
Jatkettiin tallien tekoa ja sirpalesuojien kaivamista. Lähdin Kuhmoon tarkastamaan kuljetusjoukkuetta. Komppanian vääpeli lomalla 1.2 – 10.2.1940.
- 2.2.1940 Kolme hevosta tuli sairastallille. Lumisade.
- 3.2.1940 Tallien tekoa ja varusteiden kuntoon laittamista. Sama. Kolme täydennyshevosta tuli varikolta. Useita hälytyksiä. Yksi aliupseeri lähti Kajaaniin Suojeluskuntapiirille viemään neljää hevosta siviiliin luovuttamista varten. Kolme hevosta luovutettiin siviiliin Sotkamossa.
- 4.2.1940 07.20 Hälytys.
08.30 Yksi aliupseeri kuljetti kolme haavoittunutta hevosta Kajaaniin, mistä ne vietiin edelleen junalla Kuopioon. Sairastallille tuotiin kolme hevosta rintamalta.
- 5.2.1940 Tallien kuntoon laittoa. Sää pilvinen. Joitakin hälytyksiä.
- 6.2.1940 Lumipyry. Kolme hevosta tuli sairastalliin. Tallin tekoa. Ei erikoista.
- 7.2.1940 Tarttuvan taudin osaston tekoa. Kolme hevosta lähti Kuopioon. Varikkohevosia 30 Huutokoskelta. On luovutettu 22 täydennyshevosta. Sama.
- 8.2.1940 Tarttuvan tautiosaston teko jatkuu. Lumisadetta. Sairastalliin tuli neljä hevosta. Varikolta 9 hevosta lähetettiin Ouluun siviiliin luovutettavaksi.
- 9.2.1940 Sairastalliin tuli kaksi hevosta. Varikolta lähti neljä hevosta siviiliin luovutettavaksi.
- 10.2.1940 Kuusi hevosta tuli sairastalliin. Varikolta lähetettiin kolme täydennyshevosta rintamalle. Palkkojen haku. Suursiivous. Miehillä sauna.
- 11.2.1940 Varikolta 28 täydennyshevosta lähti rintamalle. Tallien ja varusteiden kuntoon laittoa. Joku hälytys.
- 12.2.1940 Viisi hevosta rintamalta sairastalliin. Km.K:aan komennettiin 5 aliupseeria ja 31 miestä. Yksi aliupseeri palasi Kuopiosta komennukselta. Ei erikoista.
- 13.2.1940 Kolme hevosta tuli rintamalta sairastallille. Miesten puute haittaa komppanian toimintaa. Ei mitään erikoista.
- 14.2.1940 Varikkoon tuli 30 täydennyshevosta Kajaanista. Sairastallista luovutettiin viisi hevosta parantuneina joukko-osastoilleen. Yksi hevonen on kuollut. Km.K:sta komennettiin takaisin kaksi aliupseeria ja kymmenen miestä.
- 15.2.1940 Sairastalliin tuli yksi hevonen rintamalta. Varikosta luovutettiin 30 hevosta rintamalle. Oli pari hälytystä. Varikolle lähetettiin yksi siviiliin menevä kantava tamma. Illalla sauna.

- 16.2.1940 Rintamalta tuotiin yksi haavoittunut hevonen sairastallille. Muutama hälytys, ei erikoista.
- 17.2.1940 Kuhmosta kaksi hevosta sairastalille. Viisi hevosta on evakuoitu Ruukkiin Koti.S:aan. Yksi hevonen kuoli sairastallista. Kaksi hevosta tuli rintamalta varikolle evakuoitavaksi. Hyvä lentoilma. Miehillä oli illalla sauna.
- 18.2.1940 Yksi hevonen luovutettiin sairastallista III/KTR 9:lle. K.Hev.S.3:sta 30 hevosta varikkoon. Ei mitään muuta mainittavaa.
- 19.2.1940 Varikosta evakuoitiin kuusi hevosta Oulun Suojeluskuntapiirille siviiliin luovuttamista varten. Kova tuuli, mikä nietosti tien umpeen.
- 20.2.1940 Kuhmosta tuli kolme hevosta sairastalliin. Luovutettiin yksi hevonen. Iltapäivällä ryhdyttiin tekemään uutta autotietä Kuhmon tieltä suoraan sairastallille. Lumipyry.
- 21.2.1940 Kaksi hevosta rintamalta tuli sairastalliin. Yksi hevonen luovutettiin pois. Kolme hevosta vietiin varikkoon. Tientekoa jatkettiin. Sama.
- 22.2.1940 Sairastalliin seitsemän hevosta Kuhmosta. Yksi hevonen kuoli. Yksi hevonen luovutettiin III/KTR 9:lle. Kolme hevosta tuli rintamalta varikolle. Tien siloistusta.
- 23.2.1940 Yksi sairas hevonen tuli sairastallille. Yksi hevonen lopetettiin. Varikosta kolme täydennyshevosta lähetettiin rintamalle. Evakuoitiin kolme sotasaalishevosta Ruukkiin.
- 24.2.1940 Kolme hevosta tuotiin rintamalta sairastallille. Varikosta lähetettiin 18 täydennyshevosta rintamalle. Komppanian miehille sauna. Ei itään erikoista.
- 25.2.1940 Yhdeksän sairasta hevosta rintamalta sairastallille. Vihollisen lentokoneista pudotettiin ensimmäiset pommit majoituspaikan läheisyyteen. Yöllä koneista ammuttiin konekivääreillä majoituspaikkaamme.
- 26.2.1940 Kuusi hevosta kotiutettiin ja kymmenen lähetettiin Ruukin hevossairaalaan. Kornetti B.H. Pettilä luovutti ja eläinlääkintäluutnantti S. Heino otti vastaan komppanian päällikkyden.
- 27.2.1940 Yhden hevosen jalka murtui aikaisemmin kuulan aiheuttaman vamman kohdalta. Hevonen lopetettiin. Miehillä ei erikoista.
- 28.2.1940 Yksi hevonen lähetettiin rintamalle. Varikkojoukkue on aurannut autotietä. Toimitusjoukkue pani kuntoon viisi lisäpaikkaa päätautia sairastaville. Tähtelän taloon. Järjestettiin tulipalokomennusta toimitusjoukkueesta alikersantti Tähtisen johtoon. Luento ilmavaarasta ja sen aiheuttamista toimenpiteistä.
- 29.2.1940 Kolme alikersanttia on palannut komennukselta Vuokon komppaniasta. Ei muuta erikoista.
- 1.3.1940 30 täydennyshevosta saapui. Niistä luovutettiin rintamalle 21. Ruukkiin evakuoitiin kymmenen ja siviiliin lähetettiin neljä hevosta vänrikki Piiparisen johdolla.
- 2.3.1940 Kolme hevosta tuotiin rintamalta sairastallille. Miehistölle sauna.

- 3.3.1940 Kolme hevosta tuotiin rintamalta sairastalliin. Radio saatiin toimiston viereiseen pirttiin.
- 4.3.1940 Kolme sairasta ja yksi sotasaalihevonen tuotiin rintamalta.
- 5.3.1940 Yhdeksän hevosta lähetettiin varikosta rintamalle. Kolme hevosta palautettiin varikkoon parantuneena. Sairastallijoukkueen kolmeen talliin tehtiin perusanto ja kynsiparret
- 6.3.1940 Yksi kynsiparret Välitaloon talliin. Kolme hevosta on lähetetty rintamalle. Ouluun lähetettiin kuusi tiinettä tammaa ja Ruukkiin neljä haavoittunutta hevosta alikersantti Airaksisen johtamana. Yksi Hev.Kp. purettiin ja kaikki miehet käsittäen. Yksi aliupseeri, yksi korpraali ja yhdeksän miestä lähetettiin divisioonan käskystä etulinjoille taisteluun. Sama.
- 7.3.1940 Yhdeksän hevosta rintamalta ja kaksi hevosta Sotkamosta sairastalliin. Luovutettiin kolme täydennyshevosta JR 65:lle. Sairastallista parantuneina luovutettiin neljä hevosta komppanian varikkoon. kaksi hevosta palautettiin yksikkönsä. Ei muuta erikoista.
- 8.3.1940 Yksi hevonen 22Tal.K:sta sairastalliin. Varikko on luovuttanut kolme täydennyshevosta Shev.K:aan. Ei erikoista.
- 9.3.1940 Etulinjoilta tuli kuusi sairasta ja haavoittunutta hevosta sairastalliin. Yksi hevonen luovutettiin varikkoon ja yksi hevonen lopetettiin. Varikosta kolme täydennyshevosta III/JR 25:lle. Tallien siivous ja sama miehille.
- 10.3.1940 Sairastallille tuli kaksi hevosta Sotkamosta. Yksi hevonen jouduttiin lopettamaan ja yksi hevonen palautettiin käyttöön.
- 11.3.1940 Kaksi miestä komennettiin viemään sairaita hevosia Ruukkiin. (12 hevosta). Yksi hevonen palautettiin yksikkönsä käyttöön ja yksi hevonen lopetettiin. Rintamalta tuli yhdeksän haavoittunutta hevosta sairastalliin, yksi 22 Tal.K:sta ja yksi III/KTR 9:stä. Varikolle kuusi hevosta Koti Hev,V:sta.
- 12.3.1940 Kuusi sairasta hevosta rintamalta. Yksi lähettiin yksikön toimitusjoukkueen käyttöön. Varikkoon tuli 20 hevosta 85 Km.K:sta täydennykseksi. Ei muuta erikoista.
- 13.3.1940 Sairastalliin kolme hevosta rintamalta ja yksivarikosta. Kaksi miestä komennettiin viemään evakuoituja hevosia Ouluun. (Kahdeksan hevosta). Yksi mies määrättiin viemään viittä hevosta Ruukkiin. Yksi hevonen annettiin toimitusjoukkueelle parantuneena. Varikko on lähettänyt 16 hevosta JR 65:lle
- 10,45 Puhelinsanoma, jonka mukaan vihollisuudet on lopetettava samana päivänä klo 11.00.
Rauha!
- Illalla sama miehille.

